

VI.  
MUNKA  
~  
A GAZDASÁG DÉMONIÁJA

Korábban már utaltunk az egyén és valamely kollektív létező közötti analógiára, amelynek érvényét már a legősibb időktől fogva elismerték. Ebből kiindulva megállapítottuk, hogy az utolsó időkben a politikai-társadalmi szerveződés terén alászállás megy végbe: annak a lénynek a síkjáról, amelyben a vitális és anyagi rész magasabb rendű képességeknek, erőknek és céloknak van alárendelve, annak a lénynek a síkjára, amelyben e magasabb rendű szféra hiányzik, vagy — ami még rosszabb — egy megfordítás következtében minden saját valóságától megfosztva az alacsonyabb rendű funkciók szolgálatába kerül, vagyis azokéba, amelyek az egyénben a pusztán fizikai résznek felelnek meg. Az analógia másik tagjában, vagyis az Államban, ezt a részt általában a *gazdaság* alkotja. Most ebből a sajátos nézőpontból vizsgáljuk meg a szóban forgó jelenséget.

Sombart tézise, amely szerint korunk a *gazdaság korszaka*, pontosan az imént jelzett anomáliát fejezi ki. Mindenekelőtt egy egész civilizáció általános típusáról van szó. A jelenkori civilizáció hatalmának és technikai-ipari haladásának valamennyi külső megnyilvánulása mit sem változtat annak involutív jellegén. Sőt: éppen ebből erednek, mert ez az egész látszólagos »haladás« szinte kizárólag a gazdasági érdek függvényében valósult meg, miután az minden más fölé kerekedett. Ma már minden további nélkül beszélhetünk a *gazdaság démoniájáról*: ennek alapja az a felfogás, hogy mind az egyéni, mind a kollektív életben a gazdasági tényező a fontos, a valóságos, a döntő; hogy minden érték és érdek gazdasági és termelési síkra való összpontosítása nem a modern nyugati ember példa nélküli aberrációja, hanem normális és természetes dolog — nem pusztán, esetleges kényszerűség, hanem olyasmi, amit el kell fogadni, akarni, fejleszteni és felmagasztalni.

Az eddig mondottakból következik: nem létezik hierarchia — legfeljebb annak meghamisított alakja — ott, ahol a gazdasági-társadalmi síkon túl nem érvényesül a magasabb értékek és érdekek joga és elsőbbsége; következésképpen ott sem, ahol nem ismerik el az ezeket képviselő és védelmező emberek, csoportok

vagy testületek felsőbb autoritását. Ha így állnak a dolgok, a gazdasági korszak már definíció szerint alapvetően anarchikus és antihierarchikus: a normális rend felforgatását jelenti. A létezés valamennyi tartományának e korszakra jellemző materializálása és lélektelenítése pedig megfosztja minden magasabb jelentéstől azokat a problémákat és konfliktusokat, amelyeket e korszakban egyedül fontosnak tekintenek.

E felforgató jelleg éppúgy sajátja a marxizmusnak, mint látszólagos ellenfelének, a modern kapitalizmusnak. A legsúlyosabb abszurdum pedig ma az, ha valaki úgy véli, politikai »Jobboldalt« képviselhet, miközben nem lép ki abból a sötét és zárt körből, amelyet a gazdaság démoniája határoz meg, s amelyen belül a marxizmus és a kapitalizmus — a közbülső fokozatok egész sorával együtt — egyaránt mozog.

Ezt szilárd kiindulópontként kell rögzítenie mindenkinek, aki ma a baloldali erőkkal szemben foglal állást. Semmi sem nyilvánvalóbb: *a modern kapitalizmus éppoly felforgató, mint a marxizmus*. Azonos a mindkettő alapjául szolgáló materialisztikus életszemlélet; minőségileg azonosak ideáljaik; azonosak premisszáik is, amelyek ahhoz a világhoz kötődnek, amelynek középpontját a technika, a tudomány, a termelés, a »teljesítmény« és a »fogyasztás« alkotja. Amíg pedig csak gazdasági osztályokról, nyereségről, bérekről és termelésről tudnak beszélni; amíg azt hiszik, hogy a valódi emberi haladást a vagyon és a javak valamely elosztási rendszere kondicionálja, s hogy ennek általában köze van a vagyonhoz vagy az ínséghez, addig a lényegyet még csak nem is érintik — akkor sem, ha a marxizmuson és a kapitalizmuson túlmutató, vagy a kettő közötti kompromisszumként fellépő új elméleteket eszelnének ki.

Ezzel szemben a marxizmus által megfogalmazott princípium határozott elutasításából kell kiindulni, amely az imént jelzett felforgatás egészét összefoglalja: »*A gazdaság a mi sorsunk.*« Minden kertelés nélkül ki kell mondani, hogy mindannak, ami a gazdaság és a gazdasági érdek körébe tartozik — vagyis az anyagi szükségletek és többé-kevésbé mesterséges járulékaik kielégítésének —, egy normális emberiségben alárendelt funkciója volt, van és mindig is az lesz; e szférán túl pedig el kell különülnie a magasabb — politikai, spirituális és heroikus — értékek rendjének: olyan rendnek, amely nem ismer és nem is enged meg pusztán gazdasági osztályokat, amely sem »proletárokat«, sem »kapitalistákat« nem ismer, és csakis amelynek alapján határozható meg mindaz, amiért valóban érdemes élni és meghalni; valódi hierarchiának kell létrejönnie, a méltóságok-

nak el kell különülniük, a csúcson pedig a parancsolás magasabb rendű funkciójának, az *imperium*nak kell állnia.<sup>1</sup>

De hol vívják ma ilyen értelemben a helyes harcot? A »szociális kérdés« és a »politikai probléma« mindinkább elveszítik minden magasabb jelentésüket, és a fizikai lét legprimitívebb feltételei alapján határozódnak meg — olyan feltételek alapján, amelyeket abszolutizálnak és minden magasabb követelménytől elszakítanak. Az igazságosság fogalmát a gazdasági javak elosztásának egyik vagy másik rendszerére vezetik vissza; a civilizáció fogalmát alig mérik valamivel többel, mint a termelésével; és valóban semmi másról sem hallani, mint termelésről, munkáról, »teljesítményről«, gazdasági osztályokról, bérekről, magán- vagy társadalmassított tulajdonról, »munkaeladókról« vagy a »munkások kizsákmányolóirol«, »réteggövetelésekről« és így tovább. Mindkét oldal számára valóban úgy tűnik, mintha semmi más nem léteznék a világon. Pontosabban: a marxizmus számára a többi is létezik ugyan, de csak »felépítményként« és derivációként. A másik oldalon átalják ezt ilyen drasztikus terminusokban kimondani; ténylegesen azonban a horizont ugyanaz: a mérce mindig gazdasági, a központi érdek mindig a gazdaság.

Mindez a civilizáció valóságos patológiájáról tanúskodik. Mint mondtuk, hipnózis ez, démonia, amelyet a gazdasági tényező gyakorol a modern emberre. És ahogyan a hipnózisban gyakran meggesik, végül valósággá válik az, amire az elme rögzül. A mai ember valóra váltja azt, ami minden normális és teljes civilizációban aberrációnak vagy rosszízű tréfának tűnt volna: a gazdaságot — és a gazdaság függvényében felfogott szociális problémát — sorsává teszi.

Így ahhoz, hogy új princípium jusson érvényre, nem az egyik gazdasági formulát kell a másikkal szembeállítani, hanem magát az alapállást kell gyökeresen megváltoztatni, és maradéktalanul elvetni azokat a materialisztikus premisszákat, amelyekből a gazdasági tényező abszolutizálása fakadt.

*Nem az egyik vagy a másik gazdasági rendszer értékét, hanem a gazdaság mint olyan értékét kell kérdéssé tenni. Így magát a kapitalizmus és a marxizmus közötti antitézist is — bármennyire óriásként magasodik is korunk háttérében*

Részlet Julius Evola: *Ember a romok között* című művéből

A kötet várható megjelenése: 2026. október vége

A közölt részlet a végleges kiadás előtti szövegállapotot tükrözi. A tipográfiai struktúra rögzített, a nyomdai tördelés, a szöveggondozás és az elválasztások finomhangolása folyamatban van.

A tartalom szerzői jogvédelem alatt áll; másolása, terjesztése vagy újrafelhasználása a kiadó írásos engedélye nélkül tilos.

Letöltve a <https://evola.hu> weboldalról.